

Η ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ ΔΙΟΝ. ΣΟΛΩΜΟΥ*

ΥΠΟ

Ν. Θ. ΜΠΟΥΓΑΤΣΟΥ, ΠΤ. Θ.

Ὁ Διονύσιος Σολωμὸς ἀξίως ὠνομάσθη ἐθνικὸς ποιητής, διότι οὐχὶ μόνον συνέταξε τὸν «Ὑμνον τῆς Ἐλευθερίας», ἀλλὰ καὶ διότι εἰς τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ποιητικοῦ του ἔργου ἐκφράζει τὴν ψυχὴν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Οὗτος εἶχε πλήρη συνείδησιν τῆς ἐθνικῆς του ἀποστολῆς, τοῦτο δὲ καταφαίνεται ἐκτὸς τῶν ἄλλων¹⁸⁷ καὶ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν φίλον του Γεώργιον Τερτσέτην, εἰς τὴν ὁποίαν λέγει : «*Τὸ ἔθνος θέλει ἀπὸ ἡμᾶς τὸν θησαυρὸν τῆς ἀτομικῆς μας διανοήσεως ; ἐνδεδυμένον ἐθνικά*»¹⁸⁸.

Ποῖος ὅμως ἦτο ὁ θησαυρὸς τῆς ἀτομικῆς διανοήσεως τοῦ Σολωμοῦ ; Διὰ τῆς παρουσίας ἐργασίας ἔχομεν ἐνώπιόν μας ἓν μέγα μέρος τοῦ θησαυροῦ τοῦ προερχομένου ἐκ τῆς πλουσίας, ἀστερευτοῦ καὶ δροσεραῆς πηγῆς τῆς Ἀγ. Γραφῆς.

Ἡ Ἀγία Γραφή ὑπῆρξε διὰ τὸν ἐθνικὸν μας ποιητὴν ἔμμεσος καὶ ἄμεσος πηγή διὰ τὸ ποιητικὸν του ἔργον. Ὁ Σολωμὸς ἦλθεν εἰς ἐπικοινωνίαν τινὰ πρὸς κληρικοὺς ἢ λαϊκοὺς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ κυρίως ὡς ζῶν μέλος τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας μετεῖχεν ἐνεργῶς εἰς τὴν ὅλην ζωὴν τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος¹⁸⁹, ἰδίως ὅμως εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ λατρευτικὴν ζωὴν τῆς ἐκκλησίας του, ὅπου γίνεται μεγάλη χρῆσις τῶν κειμένων καὶ τῆς διδασκαλίας τῆς Ἀγ. Γραφῆς¹⁹⁰, καὶ ἐπομένως εἶχεν ἔμμεσον ἐπίδρασιν ἐκ τῆς Ἀγ. Γραφῆς εἰς τὴν ἰδεολογικὴν του κατάρτησιν καὶ αἰσθητικὴν του καλλιέργειαν. Ἐκτὸς τῆς ἔμμεσου ἐπιδράσεως ὁ ἐθνικὸς μας ποιητὴς εἶχε καὶ ἄμεσον ἐπίδρασιν ἐκ τῆς Ἀγ. Γραφῆς, τὴν ὁποίαν δαιμιλῶς ἐμελέτα, τοῦτο δὲ καταφαίνεται (ἐκτὸς τῶν μαρτυριῶν τῶν

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 436 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

187. Ἴδὲ π. χ. τὸ ποίημα «Ἡ Φαρμακωμένη».

188. ΠΘ 3 (1903), 247.

189. Ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ § 1 θα πρέπει νὰ προστεθῇ ἡ μαρτυρία τοῦ συγχρόνου του Κωνσταντίνου Στρατούλη (ἰδὲ ἀνωτέρω § 3 καὶ σημείωσιν 10) : «*Ἀνατροφή εὐαγγελικῆ, ἐκπαιδεύσις καὶ βιοτῆ σύμφωνα τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει εἰσάγουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν αἰωνιότητα. Ταῦτα τὰ προσόντα καὶ εἶχεν ὁ ἐν μικρῇ τῇ λήξει Διονύσιος καὶ ἀρκοῦντος ἐργίγνωσκε καὶ καλῶς ἐξετίμα*» (Στρατούλη, ἐν. ἀν. σ. 4).

190. Ἴδὲ Ν. Μπουγάτσου ἐνθ' ἀν. σ. 45-6.

συγχρόνων του) ἐκ τοῦ ἰδίου του ἔργου ¹⁹¹, διότι ὁ ἴδιος ὁ ποιητὴς μᾶς δίδει 19 παραπομπὰς (βιβλίον, κεφάλαιον, ἐνίοτε καὶ στίχον) ἐκ τῶν πολλῶν γραφικῶν χωρίων, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖ ¹⁹², καὶ ἀναφέρει 32 χωρία ἐκ τοῦ Ἄσματος τῶν Ἀσμάτων, τὸ κείμενον τοῦ ὁποῖου δὲν χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν λατρευτικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας μας, καὶ ἐπομένως θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ τὸ ἐγνώριζεν, ἐὰν δὲν εἶχεν (ἐξ οἰασδῆποτε ἀφορμῆς) ἄμεσον ἐπαφὴν πρὸς τὸ κείμενον τοῦ Ἄσματος Ἀσμάτων.

Ἡ ἐπίδρασις τῆς Ἀγ. Γραφῆς ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ ἐθνικοῦ μας ποιητοῦ ὑπῆρξε ποικίλη. Ὁ Σολωμὸς συνθέτει ποιήματα καθαρῶς θρησκευτικοῦ ἢ βιβλικοῦ θέματος, χρησιμοποιῶν καὶ γραφικὰ χωρία ὡς τίτλον, ἢ συνυφαίνει τὰς βιβλικὰς ἐκφράσεις, εἰκόνας καὶ ἰδέας πρὸς τὸν ψυχικόν του πλοῦτον καὶ θαυσιλῶς χρησιμοποιεῖ ταύτας, ἰδίως εἰς ποιητικὰς ἐξάρσεις σημείων τινῶν τοῦ ἔργου του ἢ εἰς ἔργα του ἐξαιρετικῆς ἐμπνεύσεως. Δηλαδή ὁ Σολωμὸς χρησιμοποιεῖ εἰς τὰ ἔργα του εὐχερῶς καὶ λίαν ἐπιτυχῶς γραφικὰς λέξεις καὶ φράσεις, χωρὶς νὰ περιορίζωσι αὐταὶ τὴν ποιητικὴν του ἐλευθερίαν. Ἡ ἐπίδρασις τῆς Ἀγ. Γραφῆς καταφαίνεται καὶ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ποιητικοῦ του ὕφους, (ὡς ἀπέδειξα εἰς προηγουμένην μου ἐργασίαν ¹⁹³), δηλαδή εἰς τὴν σύλληψιν καὶ περιγραφὴν τῶν ποιητικῶν του εἰκόνων καὶ εἰς τὴν χρῆσιν καὶ ἐπιτυχῆ καλλιέργειαν σχημάτων τοῦ λόγου, ὡς τῆς Παλιλλογίας καὶ τοῦ Παραλληλισμοῦ, καὶ μάλιστα εἰς τὰ αἰσθητικῶς καὶ ἰδεολογικῶς τελειότερα τῶν ἔργων του. Ἐπίσης μεγάλην ἐπίδρασιν ἔχει ὁ Σολωμὸς ἐκ τῆς διδασκαλίας τῆς Βίβλου. Ὁ ποιητὴς διατυπώνει συχνάκις τὰς περὶ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ βίου ἀντιλήψεις του, αἱ ὁποῖαι οὐ μόνον συμπίπτωσι πρὸς τὰς τῆς Ἀγ. Γραφῆς, ἀλλὰ πολλάκις ἐκφράζονται αὐταὶ καὶ διὰ γραφικῆς ὀρολογίας καὶ φρασεολογίας.

Ὡστε δυνάμεθα ἐν συνόψει νὰ εἴπωμεν ὅτι ὡς κείμενον, ὡς ἔργον τέχνης καὶ ὡς διδασκαλία ἢ Ἀγ. Γραφή εἶχε βαθεῖαν καὶ καταπληκτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ ἐθνικοῦ μας ποιητοῦ Διον. Σολωμοῦ.

Ἡ ἐπίδρασις τῆς Ἀγ. Γραφῆς ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ ἐθνικοῦ μας ποιη-

191. Ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ § 2 προσθέντῳ : Α΄.) Εἰς τὸ ποίημα «Σατιρικὸ τοῦ 1823» ἢ «Τρίχα» ὁ Σολωμὸς παρουσιάζει τὸν διάβολον ὑποδουμένον τὸ «φλόρη» (=καθολικὸν κληρικόν) νὰ ὑποδεικνύη εἰς τὸν ὑπ' αὐτοῦ δικαζόμενον τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ βιβλίου τοῦ Δανιὴλ διὰ παρηγορίαν. (Λ. Πολίτου. Σολ. Ἀπαντα Τ. 2, σ. 253. 263. 264, 341 - 2 ἢ ΤΜΣ σ. 154 - 157). Β΄.) Καὶ ἄλλα δύο ἰταλικά σονέττα ἐκδοθέντα τὸ πρῶτον ὑπὸ Λ. Πολίτου (Σ. Ἀπαντα, ἐκδ. Λ. Πολίτου, Τ. 2, σ. 118 - 120) παραπέμπουσι ρητῶς εἰς τὴν Ἀγ. Γραφήν καὶ ἔχουσιν ὡς τίτλον τὰ χωρία «Ἄσμα 4, 3α΄. 5, 17».

192. Ἴδὲ συννημένον Πίνακα, ὅπου ὑπεγράμμισα τὰ 19 χωρία τῶν ὁποίων τὰς παραπομπὰς δίδει αὐτὸς οὗτος ὁ Σολωμὸς, κατὰ τὴν ἔδμοσιν τοῦ κ. Λ. Πολίτου. (Ἐνῶ κατὰ παλαιότερας ἐκδόσεις τὰ ἐν λόγῳ χωρία εἶσαν 25).

193. Ἴδὲ ὑποσημείωσιν 1.

τοῦ ὑπῆρξε μεγάλη καὶ εἰς ἕκτασιν. Ὁ Δ. Σολωμὸς ἐνῶ ἐγκατέλειπεν εἰς ἡμᾶς μικρὸν εἰς ἕκτασιν ἔργον, καὶ ἡμιτελὲς ἐν μέρει ὡς πρὸς τὴν μορφήν, χρησιμοποιεῖ εἰς τοῦτο 250 περίπου γραφικὰ χωρία, δηλαδὴ ἀναλογίαν τὴν ὁποῖαν δυσκόλως εὐρίσκομεν εἰς καθαρῶς θρησκευτικὸν ἢ θεολογικὸν ἔργον¹⁹⁴.

Ἡ μεγάλη χρῆσις καὶ ἡ μετὰ ποιητικῆς ἐλευθερίας εὐχερῆς καὶ ἐπιτυχῆς συνύφανσις τοῦ κειμένου, τῆς τέχνης καὶ τῶν ἰδεῶν τῆς Ἀγ. Γραφῆς πρὸς τὴν ὅλην ἰδεολογίαν καὶ κοσμοθεωρίαν καὶ πρὸς τὴν ὅλην τεχνικὴν τῆς ποιήσεως καὶ τὴν αἰσθητικὴν ἀντίληψιν τοῦ Σολωμοῦ δεικνύουσιν ὅτι οὗτος δὲν χρησιμοποιεῖ αὐτὴν ἀπλῶς πρὸς τεχνικὴν διακόσμησιν τοῦ ἔργου του, ἀλλ' ὅτι διὰ τὸν ἐθνικὸν μας ποιητὴν Δ. Σολωμὸν ἡ Ἀγία Γραφή ἀπετέλεσε τὴν κυρίαν πηγὴν τῆς κοσμοθεωριακῆς καὶ αἰσθητικῆς καταρτίσεώς του.

«Τὰ τραγούδια τοῦ Σολωμοῦ εἶναι τὰ μοναδικὰ τῆς γλώσσης μας, ποὺ ἔχουν τὰ κύρια γνωρίσματα τῆς γνησίας τέχνης καὶ τῆς ἀληθινῆς δημιουργίας» λέγει ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Γ. Ἀποστολάκης¹⁹⁵. Καὶ ἀλλαχοῦ¹⁹⁶ λέγει: «Ἄν θέλει νὰ δῆ κανεὶς ἂν ἐκτελεῖται ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου μέσα σ' ἓνα τόπο, πρωτὶ ἀπ' ὅλα πρέπει νὰ μελετήσῃ τὴ λογοτεχνία... [Σ' αὐτῇ] δὲν μπορείς νὰ γελαστῆς ὅπως στίς οικονομικὰς [καὶ] πολιτικὰς [ἐκδηλώσεις]. Γιατὶ ἐκεῖνος ποὺ γράφει δὲν γράφει οὔτε γιὰ νὰ γίνῃ πλούσιος, οὔτε γιὰ νὰ τοῦ ποῦν μπράβο. Γιατὶ ποίησις θὰ πῆ ἔκφρασις πόθων ψυχῆς καὶ ὅπου αὐτοὶ φανερώνονται, λάμπει δλάκαιρος ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ ἀλήθεια». Ὡστε ὁ Σολωμὸς εἶναι ὁ μεγαλύτερος νεοἑλλην ποιητῆς ὥστις συνέβαλεν ὅσον οὔδεις ἄλλος τῶν συγχρόνων ποιητῶν εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ. Δυνάμεθα δὲ νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ μεγαλεῖον τοῦ Σολωμοῦ καὶ ὁ ἐθνικὸς χαρακτὴρ τοῦ ἔργου του ὁφείλονται κατὰ μέγχι μέρος εἰς τὴν ἐπίδρασιν τὴν ὁποῖαν εἶχεν ἐπ' αὐτοῦ ἡ Ἀγ. Γραφή, γεγονὸς τὸ ὁποῖον δὲν ἐπρόσεξεν ἡ πλειονότης τῶν νεωτέρων ἐλλήνων ποιητῶν, λογοτεχνῶν καὶ φιλολόγων¹⁹⁷.

194. Π. χ. εἰς τὴν Κ. Διαθήκην εὐρίσκομεν μόνον 350 χωρία ἐκ τῆς Π. Διαθήκης τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ τὸ συμπλήρωμα. (Ἴδὲ Π. Μπρατσιώτου. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Π. Δ., ἐκ. 1η, σ. 500, σημ. 2).

195. ΑΤ 229.

196. Γ. Ἀποστολάκη. Ἡ ποίησις στὴ ζωὴ μας.

197. Περὶ θρησκευτικῆς καὶ βιβλικῆς ἐπίδρασεως γενικῶς πρβλ.: Γ. Κ. Ζερβοῦ. Τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα ἐν τῇ τέχνῃ καὶ φιλολογίᾳ. (Ἀπόσπασμα διαλέξεως. Π. Ἀνάπλασις, Τ. 37 (1924), σ. 248 - 9). Σ. Καλησπέρη. Ἡ χριστιανικὴ ἰδέα στὴ νεοελληνικὴ ποίησις (π. Ἀκτίνες, 1943, σ. 78 - 82. 173). Ἀ. Κεραμίδα. Εἰσαγωγικὸ καὶ κριτικὸ σημεῖωμα (εἰς βιβλίον «Νεοελληνικὴ Θρησκευτικὴ Ἀνθολογία», σ. θ' - ιγ'). Δ. Ἰ. Κονιμουτσουπόλου. Ἡ θρησκεία εἰς τὴν νεοελληνικὴν ποίησιν (π. Χρυσόστομος, τ. 2 (1935), σ. 460 - 1). Ν. Λούβαρι. Ἡ Κ. Διαθήκη καὶ ὁ πολιτισμὸς (ἔφ.

Περαιώνων τὴν πραγματείαν ταύτην ἐνθυμοῦμαι τὰ ὑπὸ τοῦ ῥόσου μὲν, ἀλλ' ὀρθοδόξου λογοτέχνου, Θεοδώρου Δοστογιέφσκη λεχθέντα. «*Σοῦ συνιστῶ νὰ διαβάσῃς ὁλόκληρον τὴν Ἁγ. Γραφήν καὶ θὰ πεισθῆς μεταξὺ ἄλλων, ὅτι ἡ ἀνθρωπότης δὲν ἔχει, οὔτε δύναται νὰ ἀποκτήσῃ ἄλλο βιβλίον ἐξ ἴσου πολιτισμῶν*». Ἐὰν οἱ σύγχρονοί μας λογοτέχναι ἐφαρμόσωσι τὴν συμβουλήν τοῦ μεγάλου χριστιανοῦ πεζογράφου καὶ μιμηθῶσι τὸν ἐθνικὸν μας ποιητὴν Διονύσιον Σολωμόν, ὁ ὁποῖος «*προσπιθῆι στὴ ζωὴ του νὰ θυμᾶται, ὅσον (τὸ) δυνατόν περισσότερον... (τὰ) ἄγια λόγια... τῆς Θείας Γραφῆς*», τότε ἐλπίζομεν συντόμως νὰ ὀριμάσῃ ἡ πρὸ ὀλίγου χρόνου ἀρξαμένη τάσις τῆς ἐκ τῶν Θείων Γραφῶν ἐμπνεύσεως, καὶ οὕτω νὰ ἀποκτήσῃ ἡ νεοελληνικὴ ποίησις τὴν ἐμπρέπουσαν θέσιν της εἰς τὴν δημιουργίαν καὶ τὴν ἔκφρασιν τοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

I. Πηγαι:

Ἡ Ἁγία Γραφή (Π. Διαθήκη, κείμενον Ο'. Κ. Διαθήκη. Καὶ Antonio Martini, Arciberscobo. La Sacra Bibbia. Seconto la Volgata tradotta in Italiano. Vol. 1-4. Firenze. 1833-1855.)

Δ. Σολωμοῦ:

1. Ποιήματα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν. Δ. Σολωμοῦ. Ἄπαντα. Ἐπιμέλεια-Σημειώσεις Α. Πολίτου. Τόμος 1ος (Ἀθῆναι 1948). Ν. Τωμαδάκη] Τὰ ἔργα τοῦ Σολωμοῦ. Εἰσαγωγή, Ὑπόμνημα, Κατάταξις Ν. Τομαδάκη. (Ἀθ. 1954).

2. Ποιήματα εἰς τὴν Ἰταλικὴν. Σολωμοῦ Ἄπαντα. Τ. 2ος Πεζὰ καὶ Ἰταλικά. Ἐπιμέλεια-Σημειώσεις Α. Πολίτου. (Ἀθῆναι, 1955). [Περὶ λαμβάνει ἕλα τὰ Ἰταλικά ποιήματα. Ἡτοι: Rime Improvisate. Dal. Nobi Signore Dionisio Conte Salamon Zacintio. Corfu. Nella Stamperia de Governo. 1822. (Ἐκδ. Δ. Στράνη. Σύντησις ΕΣ). Δ. Σολωμοῦ. Τὰ Εὐρισκόμενα. Κέρκυρα. 1859. (Ἐκδοσις Ἰ. Πολυλά. Σύντησις ΕΠ). Δ. Σολωμοῦ. Ἄπαντα. Ζάκυνθος. 1880. (Ἐκδος. Σ. Δεβιάζη. Σύντη. ΕΔ). Κ. Καίροφύλα. Σολωμοῦ Ἀνέκδοτα Ἔργα. Ἐκδ. 2α Ἀθῆν. 1927 (Κείμενον καὶ μετάφρ. Σύντη. ΚΡ). Κ. Καίροφύλα. Πέντε ἀνέκδοτα ἰταλικά συνέντα τοῦ Σολωμοῦ (εἰς π. Ν. Ἔστια, τ. 8 (1930), σ. 1016-7). Α. Πολίτου. Ἀνέκδοτα κείμενα καὶ ἐπιστολές τοῦ Σολωμοῦ (εἰς π. Ἀγγλοελληνικὴ Ἐπιθεώρηση, τ. 4 (1949), σ. 137-8)].

Μεταφράσεις τῶν ἰταλικῶν ποιημάτων. Δ. Σολωμοῦ. Ἰταλικά

Βραδυνή, 13 - 12 - 1939). Θρησκεία καὶ νεοελληνικὴ λογοτεχνία. (π. Ν. Ἔστια, Χριστούγεννα 1942, σ. 2 - 6). *Ι. Μ. Παπαγιωτοπούλου*. Ἡ νεοελληνικὴ λογοτεχνία καὶ τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα (π. Ν. Ἔστια, Χριστούγεννα 1942, σ. 33 - 41). *Ε. Παπανούτσου*. Βιβλικὴ λογοτεχνία (ἔφ. Τὸ Βῆμα, 10 - 1 - 1952). *Κ. Παράσχου*. Ἡ θρησκευτικὴ πίστις στὴ νεοελληνικὴ ποίηση (Ν. Ἔστια, Χριστούγεννα 1934, σ. 74 - 7). Ἰδὲ καὶ ὑποσημειώσεις 13. 18. ὡς καὶ βιβλιογραφίαν.

ποιήματα. Μετ. Σ. Δεβιάζη (εις π. Πινακοθήκη, Τ. 18 (1918)— Τ. 20 (1920). Σύν-
τημεις ΔΒΜ). Δ. Σολωμού. Τὰ Ιταλικά ποιήματα. Μετ. Γ. Καλοσγούρου. ('Αθην-
1921). Δ. Σολ. 'Η σκεπασμένη μορφή. Μετ. Ν. Τωμαδάκη (π. Ν. 'Εστία, τ. 27 (1940)'
σ. 488-9). Λ. Πολίτου. Νεανικά Ιταλικά ποιήματα τοῦ Σολ. (π. Ν. 'Εστία, Τ. 43
(1949), σ. 1523-7). Δ. Σολωμού. 'Ιταλικά ποιήματα. Μὲ ἕμμετρον μετάφραση καὶ σχόλια
Κ. Καίροφύλα. Πρόλογος Σ. Μελά. 'Αθ. 1954.

3. Πεζά. 'Ο «Διάλογος» (εὑρίσκεται εἰς τὴν ἐκδ. 1859, ὑπὸ συντμ. ΕΠ).
'Η Γυναίκα τῆς Ζάκυνθος» (εὑρίσκεται εἰς ΚΡ. καὶ εἰς εἰδικὴν ἐκδοσιν
('Αθην. 1944) ἐπιμελεία Λ. Πολίτου. Συντμ. ΔΠΖ.). Καὶ Δ. Σολ. 'Απαντα,
Τ. 2ος Πεζὰ καὶ 'Ιταλικά. 'Επιμ.-Σημειώσ. Λ. Πολίτου ('Αθ. 1955).

4. 'Επιστολαὶ-Προφορικὰ καὶ ἐκφράσεις. Σ. Δεβιάζη. 'Απὸ τὸν
βίον καὶ τὸ ἔργον τοῦ Σολ. (π. Παναθήναια, τ. 18, 1909- τ. 19, 1909-1910). Λ. Πολί-
του. Γράμματα τοῦ Σολ. πρὸς τὴν μητέρα του (π. Ν. 'Εστία, τ. 29, 1941- τ. 30, 1941).
Ν. Κονόμου. Σολ. ἀνέκδοτα γράμματα στὸν 'Ι. Γαλβάνη. ('Αθην. 1950). 'Α. Μά-
τεσι. 'Ανέκδοτος ἐπιστολὴ τοῦ Σολ. (π. Παναθήναια, ἐτ. 3, 1903). Γ. Βαλέτα. Σολ.
προφορικὸι στοχασμοί. (π. Ν. 'Εστία, τ. 21, σ. 623-5).

II. Βοηθήματα

1. Χριστιανισμὸς- 'Αγ. Γραφὴ καὶ Σολωμὸς: Λάμπη 'Απο-
στολίδη. Δ. Σολ., ὁ ποιητὴς τῆς θρησκείας (Κόρινθος, 1957). Μ. Α[ύγερη].
'Η μυστικοπάθεια τοῦ Σολ. (π. Φιλικὴ 'Εταιρεία, τ. 1 (1925), σ. 202-7). Ν. Βέη. 'Η κατα-
γωγὴ τῶν στίχων τοῦ Σολ. (π. Ν. 'Εστία, τ. 27 (1940), σ. 336-44). Φ. Γιοφύλλη.
'Η θρησκευτικότης τοῦ ποιητοῦ Σολ. (π. 'Ο 'Εφημέριος, 1957, σ. 156-60). Σ. Καλη-
σπέρη. 'Ο Σολ. καὶ ἡ 'Ατομικὴ Ψυχολογία» (π. 'Ακτίνες, 1941, σ. 208-12, καὶ 1942,
σ. 43-7). 'Α. Καμπάνη. 'Ο Χριστιανισμὸς εἰς τὴν ποίησιν τοῦ Σολωμοῦ (ἐφ. Ν.
'Ελλάς, (Πάσχα) 6-4-1914. Πρὸβλ. κριτικὴν ὑπὸ Γρ. Παπαμιχαήλ, π. 'Εκκλησια-
στικὸς Φάρος, τ. 4 (1915), σ. 253-5). 'Η θρησκευτικότης τοῦ Σολωμοῦ (π. 'Ανθρωπιστής,
τ. 1 (1919), τευχ. 4ον). Δ. Κωνσταντίνου. 'Ο Σολ. καὶ ἡμεῖς (π. 'Ακτίνες, 1957, σ.
164-71). Δ. Μπαλάνου. 'Ο Δ. Σολ. καὶ τὰ μεγάλα ἰδανικά (π. Ν. 'Εστία, τ. 15 (1934),
σ. 534-42). Π. Μπρατσιώτου. 'Η θρησκευτικὴ πίστις τοῦ Δ. Σολ. 'Ομιλία εἰς
'Ακαδημίαν 'Αθηνῶν (π. 'Ακτίνες, 1958, σ. 49-58). Ν. Μπουγάτσο. 'Η λογοτε-
χνικὴ ἐπίδρασις τῆς 'Αγ. Γραφῆς ἐπὶ τοῦ Δ. Σολ. 'Ανάπτυον ἐκ τῶν Πρακτικῶν τῆς 'Ακα-
δημίας 'Αθηνῶν (1957, σ. 131-5, 'Αθ. 1957). 'Η λογοτεχνικὴ ἐπίδρασις τῆς 'Αγ. Γραφῆς
ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ ἔθνικοῦ ποιητοῦ Δ. Σολ. 'Ανάπτυον ἐκ τοῦ π. 'Αθηνᾶ (τ. ΕΑ' σ. 17-63,
'Αθῆναι 1957). 'Ι. Μ. Παναγιωτοπούλου. 'Η νεοελληνικὴ λογοτεχνία καὶ τὸ
θρησκευτικὸ συναίσθημα (π. Ν. 'Εστία, Χριστούγεννα 1942, σ. 33-41). Γιαν. Πα-
παδοπούλου. 'Η Σολωμικὴ νοσταλγία τοῦ Παραδείσου (π. 'Ακτίνες, 1954, σ. 362-5).
Κ. Παράσχου. 'Η θρησκευτικότης τοῦ Σολ. (ἐφ. 'Ελεύθερος Λόγος, 25-12-1925, ἢ ἐφ.
Πολιτεία, 1-5-1932 καὶ π. 'Ο 'Εφημέριος, 1957, σ. 636-9). Γ. Πράτσικα. Θρησκεία
καὶ Ποίησις. Τὸ Πάσχα στὸ σολωμικὸ ἔργο (ἐφ. Πρωτα, 16-4-1933). Λ. Πολίτου.
'Η θρησκευτικότης τοῦ Σολ. (π. Ν. 'Εστία, τ. 32, Χριστούγεννα 1942, σ. 50-5). Π.
Σπανδονίδου. Τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ὁ Σολ. (π. Ν. 'Εστία, τ. 43 (1948),
σ. 95-6). Ν. Τωμαδάκη. Σολωμὸς ἔλληνομάθεια (εἰς βιβλ. Φιλολογικά ('Αθ. 1935),
σ. 11, 13, 29-30). 'Ο Σολ. καὶ οἱ ἀρχαῖοι ('Αθ. 1943, σ. 84-94). 'Ο Σολ. καὶ ἡ 'Αγ. Γραφή.
(π. 'Ο Αἰώνας μας, 1949, σ. 173-4).— : «'Ολα μιλοῦν γιὰ τὸ Θεὸ» [Σολ.] (εἰς βιβλ.
'Α. Μεγάλοι Δημιουργοί, ἐκδ. «Ζωή», σ. 56-65).

2. Διὰ τὸν βίον καὶ τὸ ἔργον τοῦ Σολωμοῦ.

Α.) Βιβλιογραφία: Ν. Τωμαδάκη-Σ. Βογιατζάκη. Δ. Σολω-

μοῦ βιβλιογραφία (Πειραιεύς 1933 ἢ Χανιά 1934). Ν. Τωμαδάκη. Συμπληρωματικά σολωμικῆς βιβλιογραφίας (π. Νεοελληνικὸν Ἀρχεῖον (Χανιά), τ. 1, 1934). Λ. Χ. Ζώη. Προσθήκη εἰς βιβλιογραφίαν Σολωμοῦ (π. Ἴδιος Ἀνθολογία, 1936, τεύχ. 104-106, σ. 10-13). Γ. Βαλέτα. Συμβολὴ στὴ σολωμικὴ βιβλιογραφία. Ἀπόσπασμα πρῶτο 1826-1934. (Μυτιλήνη, 1937).

Β'.) Κύρια βοθηθήματα (ἐπιλογή): Φ. Μιχαλοπούλου. Δ. Σολ. ('Αθ., 1931, Σύντμησις ΦΜ). Α. Χόρβατ. 'Ο Σολ. ('Αλεξάνδρεια, 1935). Κ. Παλαμάς. 'Η ζωὴ καὶ τὸ ἔργον τοῦ (Σολ.) (Εἰς βιβλ. Ἀπάντων Σολ., ἐκδ. Μαρασλῆ). 'Α. Θρούλου. Σολ. (π. Δελτίον Ἐκπαιδευτικοῦ Ὀμίλου, 1924). Γ. Ἀποστολάκη. Σολωμὸς (εἰς βιβλ. Τὰ τραγούδια μας. ('Αθ., 1934), σ. 10-100). Π. Σπανδωνίδου. 'Ο ποιητὴς Δ. Σολωμὸς. Μελέτη. (Θεσσαλονίκη, 1947). Καὶ αἱ ἀναφερθεῖσαι ἐκδόσεις τοῦ Σολ. ἐπιμελεῖα Λ. Πολίτου, Ν. Τωμαδάκη.

Γ'.) Δευτερεύοντα βοθηθήματα (ἐπιλογή): Τὰ Προλεγόμενα τοῦ 'Ι. Πολυλάξ (εἰς ΕΠ) καὶ τοῦ Γ. Καλοσγούρου (εἰς ἐκ. Ἀθηνῶν, 1921). Γ. Ἀποστολάκη. 'Η ποίησις στὴ ζωὴ μας ('Αθ., 1923). Γ. Βαλέτα. 'Ο Σολ. καὶ οἱ Φαναριώτες ('Αθ., 1937). Κ. Βάρναλη. 'Ο Σολ. χωρὶς μεταφυσικὴ ('Αθ. 1925). Κ. Καίροφύλα. 'Ο ἄγνωστος Σολ. ('Αθ. 1927) Σ. Δεβιάζη. Ἀπὸ τὸν βίον τοῦ Σολ. (π. Παναθήναια, τ. 4, σ. 123-5). Οἱ διδάσκαλοι τοῦ Σ. (π. Ἐθνικὴ Ἀγωγή, τ. 1, σ. 241-2). Γ. Ζώρα. Ποίησις καὶ πεζογραφία τῆς Ἐπτανήσου ('Αθ., 1953). Γ. Ζώρα-Φ. Μπουμπουλίδου. Ἐπτανήσιοι προσολωμικοὶ ποιηταὶ ('Αθ., 1953). Θεμ. Ἀθανασιάδου-Νόβα. Δ. Σολωμὸς, ἠθικὴ μεγαλοφυΐα ('Αθ., 1954). Λ. Φιλιππίδου. Ἐπικαιροὶ ὑπομνήσεις καὶ διδάγματα ἀπὸ τοῦ ἐθνικοῦ Ὕμνου (π. Ἐσολησίας, τ. 24 (1947), σ. 105-7). [Α. Μωρέττη]. Πανηγυρικὸν Τεῦχος Ἐπατονταετηρίδος Δ. Σολωμοῦ ('Αθ., 1903). Ἡ λ. Βουτιερίδου. Σολωμὸς. Κριτικὴ μελέτη ('Αθ., 1938). Φ. Μιχαλοπούλου. Σολ. Ἐλεύθεροι Πολιορκημένοι (ἐφ. Βραδυνή, 28-30/6/ 1925). Ἡ Ἑλληνίδα Μάνα (ἐφ. Βραδυνή, 24-12-1924). 'Ο Κρητικός. Συμβολὴ καὶ αισθητικὴ ἀνάλυσις ('Αθ. 1954). Γερ. Σπατάλα. 'Ο Σολ. χωρὶς μεταφυσικὴ καὶ οἱ ὑπερβολὸς τῆς πολεμικῆς, κριτικῆς ('Αθ., 1926). Ἡ Ὁδὴ εἰς Μοναχὴν τοῦ Σολ. (π. Φιλότεχνος, τ. 1 (1927), σ. 269-94). Ἡ ἐσωτερικὴ σύνθεσις τοῦ Λάμπρου τοῦ Δ. Σολ. (π. Παρασκήνια, τευχ. 11, σ. 3-5). Ἐμ. Στάη. Κριτικὴ. Ὁ Λάμπρος τοῦ Σολ. (1853). Κων. Στρατούλη. Ἐπικῆδειος λόγος εἰς τὸν ... Δ. Σολ. (Ζάκυνθος, 1857). Ν. Τωμαδάκη. Σολ. Λυρικά τραγούδια τοῦ Μπάϊρον (π. Ρυθμὸς (Πειραιῶς), τ. 1ος, 1933). Ἡθικαὶ καὶ καλλιτικά ἀπόψεις Δ. Σολ. καὶ Ἀ. Σούτσου κατὰ τὸ ἀ'. ἡμισυ τοῦ ΙΘ'. αἰῶνος (ἐφ. Παρατηρητὴς (Χανιά), 24-4-1936).

Π Ι Ν Α Ξ

χωρίων τοῦ Σολωμοῦ ἀπηχούντων γραφικὰ κείμενα ἢ γραφικὴν διδασκαλίαν.

- ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: 1) Ἐτήρησα τὴν σειρὰν τῶν πρώτων ἐκδόσεων διὰ τὰ ἰταλικά. Διὰ τὰ ἑλληνικά τὴν σειρὰν τῆς ἐκδόσεως 1948 (Δ. Πολίτου).
2) Ἐσημείωσα διὰ μαύρων στοιχείων ὅσας παραπομπὰς δίδει αὐτὸς οὗτος ὁ Σολωμός.
3) Ἐχρησιμοποίησα τὸ κείμενον τῶν Ο' διὰ τὰς εἰς τὴν Π. Διαθήκην παραπομπὰς.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Εἰς κόρην...	
στχ. 1.2.3.5.	Ἔσμα 5,2-4.
Τὸ ὄνειρο.	
στχ. 123	Γεν. 2,7.
124	Γεν. 1,14-19.
125	Γεν. 2,7.
126	Γεν. 1,31.
129-130	Λουκ. 20,47 (ἢ Ματθ. 23,13-14 ἢ Μάρκ. 12,40) Λουκ. 18,3-4.
Ἡ ἀγνώριστη.	
στχ. 1 ἢ 9.	Ἔσμα 3,6.6,9.
Ἕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν.	
στρ. 2-3 (2ῆ 16 ἢ 74 ἢ 87)	Ἰεζ. 37,1-14. Λουκ. 1,79.
στρ. 2	Ματθ. 28,9.
10	Ματθ. 7,7-8. Λουκ. 11,9-10.
14	Λουκ. 16,19-21.
16	Ἰεζ. 37,1-14. Λουκ. 1,79.
20-21	Ἐξ. 17,11-13.
30	Ἐξ. 19,16.
32-33	Ἰωβ. 4,10-11. Ἀμώς 3,8. Α'. Πέτρ. 5,8. Β'. Τιμ. 4,17. Ἐβρ. 11,13.
44	Ψαλ. 148,1-4α.
48	Ψαλ. 8,3 (Ματθ. 21,16). Ψαλ., 148, 12.
48-57	Ἰεζ. 37,1-14. Ἀποκ. 6,9-10.
74	Ἰεζ. 37,1-14. Λουκ. 1,79.
80	Ἐξ. 12,23. Ἐβρ. 11,28. Α'. Κορ. 10,10.5,5.
87	Ἰεζ. 37,1-14. Λουκ. 1,79.
88	Ἡσαΐας 35,1β'-2α' . Μάρκ. 1,1.
90	Γεν. 2,7-8.
94-95	Ματθ. 5,14. 17,2,5. Μάρκ. 9,2-3.7. Λουκ. 9,29.34. Ἰωάν. 1,5-9. 8,12. 12,36. Ἀποκ. 1,13-17.
98	Ἀποκ. 21,6.1,11. Ψαλ. 138,7.
99-101	Ματθ. 3,12. Λουκ. 16,24.
102β	Πράξ. 26,13-14.
104-114α	Ἐξοδ. 14,15-31.
112	Ψαλ. 82,7. Γεν. 16,10-12. Α' Παρ. 5,18-20.

114	Παρμ. 3,33.
116-117	Ἐξ. 14,15-31.
118-119α	Ἐξοδ. 15,1-19.
119β	Ἐξοδ. 14,32.
120-122	Ἐξοδ. 15,20-21.
124	Γεν. 1,26. Κολ. 3,10.
136,3	Ματθ. 26,26-28. Μάρκ. 14,22-24. Ἰωάν. 6,54.
138	Γεν. 4,10. Ἰακ. 5,4-6.
142-150	Ἐφες. 4,2-3. Ρωμ. 16,17. Β' Κορ. 11,14.
153-156	Γεν. 4,10. Ἰακ. 5,4-8.
155	Γεν. 1,26.
Εἰς τὸν θάνατον τοῦ Λόρδου Μπάιρον.	
6-12	Γεν. 1,2-4.
10	Ψαλ. 103,7.
26 (παραλλαγές)	Γεν. 3,24.
35	Ματθ. 25,14-30.
42-44	Γεν. 3,24.
42 (παραλλαγή)	Γεν. κεφ. 3.
53-57	Λουκ. 21,27. Ἐβρ. 12,1.
82	Γεν. 16,10-12. Α' Παρ. 5,18-20. Ψαλ. 82,7.
97	Ἰωάν. 8,35. Α' Κορ. 7,22. Β' Τιμ. 2,9.
108	Β' Τιμ. 2,3.
142	Γεν. 1,26.
162 (στροφαι διεγεγραμμένοι)	Ματθ. 10,16. Ψαλ. 148,12.
Εἰς Μάρκον Μπότσαρη.	
8	Α'. Θεσ. 4,16-17. Ἀποκ. 21,1-5.
Ἡ Φαρμακωμένη.	
9	Α'. Θεσ. 4,16. Α'. Κορ. 15,51-52.
10	Γεν. 2,7.
Ἡ Φαρμακωμένη στὸν Ἄδην.	
5	Α'. Κορ. 13,12.
Εἰς Μοναχὴν [ἐγγραφή εἰς Κέρκυραν-1829].	
1	Ψαλ. 103,3-4. Ματθ. 24,30-31. Ἐβρ. 1,14. Ἀποκ. 10,1.
2	Ψαλ. 103,4. Λουκ. 15,10. Ἀποκ. 10,1.
3	Λουκ. 15,10. Ἀποκ. 21,9. Ματθ. 28,9.
4	Ματθ. 6,9.
5	Β' Κορ. 12,4.
6	Πράξ. 9,10-11.
7	Φιλ. 3,20.
8	Γεν. 1,1-2,4.26-27-2,8.15. Ψαλ. 102,15-16.
9	Γεν. 1,31. Ψαλ. 103,6.7. 31-32.
11	Ματθ. 5,4. 40-42. Ἀποκ. 1,7.
12	Β' Κορ. 1,22.
12 (παραλλαγή)	Α' Θεσ., 4,13.
13α	Ἰεζ. 37,1-14. Α'. Θεσ. 4,16. Ἐβρ. 9,27.

13β'	Ματθ. 24,31. Α' Κορ. 15,52. Α' Θεσ. 4,13.
14	Α' Κορ. 15,50-54. Φιλ. 3,21. Α' Ιωάν. 1,4.
15	Α' Κορ. 15,50-54. Φιλ. 3,21. Α' Ιωάν. 1,4.
'Ο Λάμπρος.	
2 Παράπονο Μαρίας	Α' Κορ. 15,52.
10 'Ο Μάρτυρας.	Δανιήλ κεφ. 3 και 5.
18 Τὰ δύο ἀδελφια.	Ψαλ. 102,15. 'Ησ. 40,6-8.
25 'Η δέησις τῆς Μαρίας.	Ψαλ. 148,3-4.
Κρητικός.	
19,2 (παραλλαγή)	Ίωάν. 6,30.
5-6	Α' Κορ. 15,51-52. Α' Θεσ. 4,15-17. 'Αποκ. 1,10-11.
7	Ίωήλ 3,2.12.
9	'Αποκ. 24,1.
12	'Αποκ. 24,12.
14	'Αποκ. 6,9-10.
15	'Αποκ. 5,13.
16	'Αποκ. 8,7-10.
20,11-13	'Ασμ. 6,9. 'Αποκ. 12,1.
21, 1-2	'Αποκ. 11,19. 12,1. 18,1. 22,5.
7-8	'Αποκ. 11,19. 12,1. 18,1. 22,5.
26-29	Ψαλ. 7,10β. 18, 15. Ματθ. 6,4. Πράξ. 1,24. 14,22 15,8. Α' Κορ. 4,5. 14,24-25. Α' Πέτρ. 3,4.
22,2	Γεν. 1,26.
11-14	Ματθ. 8,24-26. 14,30-31.
16	Γεν. 16,10-12. Ψαλ. 82,7. Α' Παρ. 5,18-20.
44 (συμπλήρωμα)	Γεν. 1,20-2,25.
'Ελεύθεροι Πολιορκημένοι.	
Στοχασμοί	
I:	Ματθ. 13,3-40.
II: 2,20	Θρ. 'Ιερ. (ιδίως 1,1.20. 2,11. 3,1-5. 2,15-16. κεφ. 5)
7	Ψαλ. 103,24.
9	Β' Κορ. 13,11.
10 (είσαγ.)	Ματθ. 26,41. Μάρκ. 13,32-37. Λουκ. 12,36-46.
10,10	'Εξ. 15,20-21.
28,30	'Εξ. 16,11-12.
36	Ρωμ. 5,3-5. Ίωάν. 16,20. 'Ιακ. 1,2-3.
40,2.	Ματθ. 26,41. Μάρκ. 13,32-37. Λουκ. 12,36-46.
48	'Ασμα 5,2.
54	Γεν. 1,16.
57	Ψαλ. 104,2β. 118,18.
III: 1,1κ. έξ.	Ίωάν. 14,2.
9	Α' Πέτρ. 5,6-9.
Πορφύρας.	'Εξοδ. 3,1-4,17.
6,2	Ματθ. 26,41. Μάρκ. 13,32-37. Λουκ. 12,36-46.
'Αγνώστου ποιήματος. 'Απόσπασμα Α'.	Ματθ. 26,41. Μάρκ. 13,32-37. Λουκ. 12,36-46.
1,2-3	Γεν. 1,9-13.

3,13	Ἦσ. 6,2-3.
Σατιρικό τοῦ 1823 ἢ Ἡ Τρίχα. (Λ. Πολ. Σολ. Ἐπαντα, τ. 2 ἢ ΤΜΣ σ. 151-5).	
Β'. XI 5-6	Δαν. 5.
Δ'. II	Δαν. 5.

ΠΕΖΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Διάλογος.

(Ματουσάλα)	Γεν. 5,27.
(Ἄδὰμ-θφισ)	Γεν. κεφ. 3.
(«Ἐπὶ τὸν ποταμόν...»)	Ψαλ. 136,1.
(Κοράκια. Κιβωτό. Κατακλισμός τοῦ κόσμου)	Γεν. 8,6-7.
(Νὰ μὴ σ' εὕρη θυμωμένον...)	Ἐφεσ. 4,26-27. Ψαλ. 4,5.

Ἡ Γυναίκα τῆς Ζάκυνθος.

Κεφ. 1,6-15	Γεν. 18,20-32. Γ'. Βασ. 19,9-18.
15	Ἰώβ 1-2.
4,3	Ἰωάν. 3,39. Ἄποκ. 1,3. Ρωμ. 15,4.
7,18-19	Ἰωήλ 3,2-12. Ἰεζ. 37,1-14.
Σημειώσεις 1,2	Ἰωάν. 12,31.
4	Ἰώβ 1-2.
6	Γεν. 3, 1κ. ἐξ.

ΙΤΑΛΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΕΚΔΟΣΙΣ Rine Improvisate. 1822. (συντμ. ΕΣ).

Σονέτο 1ο	(ΔΒΜ: 1. ΑΠ).
Ρητόν	Ἄσμα 3,1.
1	Ἄσμα 3,1-2.
3	Ἄσμα 3,2. Ἄσμα 5,6-7.
Σονέτο 2ο	(ΔΒΜ:2. ΑΠ).
Ρητόν	Ἄσμα 1,7.
1.2.3	Ἄσμα 1,7.
4	Ἄσμα 3,4.
Σονέτο 3ο	(ΔΒΜ. 3. ΑΠ)
Ρητόν	Ἄσμα 1,8.
1	Ἄσμα 1,8.
Σονέτο 4ο	(ΔΒΜ. 20. ΑΠ. ΤΜΣ σ. 18')
Ρητόν	Ἡσαίας 52,1.
1	Ἡσαίας 52,1.
Σονέτο 7ο	(ΔΒΜ: 4).
Ρητόν	Ἄσμα 6,2.
1. 2. 3. 4.	Ἄσμα 6,2.
Σονέτο 8ο	(ΔΒΜ:5. ΑΠ)
Ρητόν	Ἄσμα 2,10-11.
1. 2.	Ἄσμα 2,10-11.
4	Ἄσμα 2,12.
Σονέτο 9ο	(ΔΒΜ:6)
1. 2. 4.	Ἄσμα 2,10-12.
Σονέτο 10ο	(ΔΒΜ:7)
Ρητόν	Ἄσμα 5,2.
1. 3.	Ἄσμα 5,2.
2	Ἄσμα 5,3.

4	Ἄμως 3,8.
Σονέττο 11ο	(ΔΗΜ:8)
Ρητὸν	Ἄσμα 6,9.
1. 2. 3. 4.	Ἄσμα 6,9.
Σονέττο 12ο	(ΔΒΜ:9)
1. 2. 3. 4.	Ἄσμα 6,9.
Σονέττο 13ο	(ΔΗΜ:10 ΛΠ)
Ρητὸν	Ἄσμα 7,11.
1. 3.	Ἄσμα 7,11.
2	Ἄσμα 7,12.
4	Ἄσμα 7,12. 8,6.
Σονέττο 14ο	(ΔΒΜ:11)
Ρητὸν	Ἄσμα 5,6.
Σονέττο 15ο	(ΔΒΜ:12)
Ρητὸν	Ἄσμα 2,5.
1. 2. 3. 4.	Ἄσμα 2,5.
Σονέττο 16ο	(ΔΒΜ:15)
Ρητὸν	Ἄσμα 4,16.
1. 2.	Ἄσμα 4,10.
Σονέττο 20ο	Il Giudizio Finale (=Ἡ Δευτέρα Παρουσία--ΔΒΜ:35)
1	Ματθ. 24,31.
Σονέττο 21ο	L' Aura (=Ἡ Αὐγή.-- ΔΒΜ:60).
3	Γεν. 9,8.11.
Σονέττο 24ο	La Castita (=Ἡ ἀγνότης.--ΔΒΜ:58)
4	Λουκ. 15,7.
Σονέττο 26ο	L' Annuziazione (=Ἡ Εὐαγγελισμός.-- ΔΒΜ:23).
1	Λουκ. 1,26.
2. 3.	Λουκ. 1,26.
4	Λουκ. 1,38.
Σονέττο 27ο	La morte del Giusto (=Ἡ θάνατος τοῦ δικαίου.-- ΔΒΜ:33)
2	Ματθ. 26,41.
Σονέττο 28ο	La morte dell'Empio (=Ἡ θάνατος τοῦ ἀδίκου.-- ΔΒΜ:34)
—	Ψαλ. 33,22.
1	Ματθ. 24,31.

ΕΚΔΟΣΙΣ: ΚΕΡΚΥΡΑΣ 1859 (συντμ. ΕΠ)

Ode per prima Messa (Ῥοδὴ γιὰ πρώτη Λειτουργία. Συντμ. Ωγκλ ΕΠ. σ. 373. ΔΒΜ:3. ΛΠ. Καλοσγούρου).

(Σημ. Ἡ ἀριθμησις ἐγένετο μετὰ βᾶσιν ΕΠ καὶ τὴν μετ. Καλοσγούρου. Τὰ παραλειπόμενα ἐξ αὐτῆς (ΛΠ καὶ π.Ν. Ἐστία, 7 (1930), 360-1) ἀριθμῶν 3,6-10 καὶ 3β, 1-10).

1,1	Ψαλ. 103,7β.
3-5	Γεν. 1.14-19. Ψαλ. 135,7-8.
1-2	Ψαλμ. 103,24. 104,2.
2-3,5	Ψαλμ. 135,12-13. Ἐξοδ. 14,15-32.
3,6-10	Ἐξ. 17,1-7.
3β, 1-10	Ἐξ. 17,8-16. Ἰησ. Ναυὴ 10,12.
4,5	Ψαλ. 103,2.
5,5	Ψαλ. 103,2.

- 6,6-7,8 Λουκ. 2,13-15. Γεν. 28,12-13.
 7,5 Ματθ. 16,16. 14,33.
 9-10 Ίεζ. 37,1-14.
 8,6-9,10 ΄Ησ. 14,9-12. Ψάλ. 103,32. Λουκ. 10,18.
 Sonetto su lo stesso soggetto. (Σονέττο στὸ ἴδιο θέμα Α΄. (δῆλ. Ωγκλ.) ΕΠ. σ. 377.
 Καλοσγούρου. ΔΒΜ:39.).
 — Ψάλ. 148,3-4.
 Sonetto in lode d'un fabbricatore d' Organi. (Σονέττο γιὰ ἕναν κατασκευαστὴ Ὀργάνου. ΕΠ σ. 379. Καλοσγούρου. ΔΒΜ:41).
 4,2 Ψάλ. 150,3-6.
 Sonetto Alla Signora T. Macri (Στὴν κ. Στ. Μακροῦ. ΕΠ σ. 387. Καλοσγούρου. ΔΒΜ:55).
 2, 3-5 ΄Αποκ. 14,13.
 La Madre Greca (Ἡ Ἑλληνίδα Μητέρα. Καλοσγούρου. ΔΒΜ:17).
 10-11 Ματθ. 16,26. Ματθ. 4,8-11.
 ΕΚΔΟΣΙΣ: Ζακύνθου 1880 (συντμ. ΕΔ)
 [Σον. 3] Il Pentimento. (Ἡ Μετάνοια. ΕΔ σ. 364. ΔΒΜ:32).
 2 Ματθ. 27, 28-31.
 4 ΄Ιωάν. 20,20
 [Σον. 8] (ΕΔ σ. 368. ΔΒΜ:19).
 Ρητὸν ΄Ἄσμα 2,3.
 1. 2. 3. 4. ΄Ἄσμα 2,3.
 [Σον. 9. La Caduta di Lucifero]. (Τὸ πέσιμο τοῦ Ἐωσφόρου. ΕΔ σ. 368. ΔΒΜ:36).
 1 Λουκ. 10, 18. ΄Ησ. 14,12. ΄Αποκ. 12,7-11κ. ἐξ.
 2 ΄Αποκ. 9, 1κ. ἐξ.
 [Σον. 11 Il Paradiso]. (Ὁ Παράδεισος. ΕΔ σ. 369. ΔΒΜ:30).
 3 Γεν. 3,24. ΄Ησ. 6,2-3.
 [Σον. 12] (ΕΔ. σ. 370. ΔΒΜ:16).
 Ρητὸν ΄Ἄσμα 1,16.
 1 ΄Ἄσμα 1,16.
 3 ΄Ἄσμα 2,1.
 4 Γεν. 3,1.
 [Σον. 13] La Nativitate del Signore. (Ἡ Γέννησις τοῦ Κυρίου. ΕΔ σ. 370. ΔΒΜ:24)
 2 Γεν. 3,1. ἐξ. ΄Ησ. 11,1-6. Γεν. 3,16.
 [Σον. 14] Sulla Morte di Gesù Cristo (Στὸ θάνατο τοῦ Ἰ. Χριστοῦ. ΕΔ σ. 371, ΔΒΜ:13)
 1 Ματθ. 27,51-53.
 [Σον. 17] (ΕΔ σ. 373. ΔΒΜ:15).
 Ρητὸν ΄Ἄσμα 8,14.
 1. 2. 4. ΄Ἄσμα 8,14.
 [Σον. 18] (ΕΔ σ. 373. ΔΒΜ:14).
 Ρητὸν ΄Ἄσμα 6,8.
 1. 2. 3. 4. ΄Ἄσμα 6,8.
 [Σον. 19] (ΕΔ σ. 374. ΔΒΜ:17).
 Ρητὸν ΄Ἄσμα 4,8.
 1. 2 ΄Ἄσμα 4,8.
 [Σον. 20] (ΕΔ σ. 375. ΔΒΜ:18).
 1 ΄Ἄσμα 4,8.
 2 ΄Ἄσμα 4,8. Ψάλ. 140,2.

ΕΚΔΟΣΙΣ: ΑΘΗΝΩΝ 1927 (συντμ. ΚΡ)

- [Σον. 2] Salmo (Ψαλμός. ΚΡ: 2).
 1. 4. Ψαλ. 103,14. 25. 148,3.8. 150,6.
 [Σον. 4] Dal «Gancio dei Cantici». (Ἀπὸ τὸ Ἶσμα Ἶσμάτων. ΚΡ:4).
 1 Ἶσμα 2,1.
 2 Ἶσμα 2,3.
 3 Ἶσμα 3,11.2,9.
 [Σον. 10] Il Giudizio Finale. (Ἡ Δευτέρα Παρουσία. ΚΡ: 10).
 — Α' Θεσ. 4,13-17.
 [Σον. 12] L' Incanto di Sodona. (Ἡ Πυρπόλησις τῶν Σοδόμων. ΚΡ:12).
 — Γεν. 19,24-25.
 [Σον. 13] A San Dionisio. (Στὸν Ἅγιο Διονύσιον. ΚΡ:13).
 1 Ἡσ. 6,2-3.
 2 Γεν. 3,24.
 [Σον. 14] Ad una fontana in Davia. (Στὴ βρύση τοῦ Ντάβια. ΚΡ: 14).
 2 Λουκ. 15,16.
 3 Ἰωάν. 11,9-10.
 4 Γεν. 3,1 κ. ἐξ.
 [Σον. 21] Al Papa Pio VII. (Εἰς Πάπαν Πίον Ζ'. ΚΡ:21).
 4 Ψαλ. 41,2.
 [Σον. 22] Saluto. (Ἀποχαιρετισμός. ΚΡ: 22).
 1 Τωβίτ, ἰδίως κεφ. 12.
 Ψύγματα Χρυσοῦ. (ΚΡ: σ. 140 κ.ἐξ.)
 § 2 Α' Κορ. 7,9. Α' Θεσ. 4,13-18. Ἀποκ. 7,9. Ἰεζ. 37,1-14.
 La Distruzione di Gerusalemme. (Ἡ Καταστροφή τῆς Ἱερουσαλήμ. (συντμ. ΚτΙ).—
 ΚΡ σ. 284 ἐξ.),
 11-12 Μάρκ. 12,26-27.
 26 Ἐξοδ. 14,22.28.
 68-70. Ματθ. 27,51-53.
 69 Μαρκ. 15,33.
 75 Ἰωάν. 1,29-36. Πράξ. 8,32. Ἡσ. 53,7.
 80 — Λουκ. 23,46.

ΕΚΔΟΣΙΣ: ΑΘΗΝΩΝ 1955 (Α. Πολίτου, εἰς σ. 145. 119. 120).

- Per Monaca (Διὰ Μοναχὴν. Μετ. Κ. Καιροφύλλα. Γύρω στὸ Σολωμῶ. σ. 85-6).
 4. Παροιμ. 1,7.
 — (Ἀνέκδοτος μετάφρασις ὑπὸ κ. Σ. Ἀβούρη)
 Ρητὸν Ἶσμα 4,3α'.
 — (—)
 Ρητὸν Ἶσμα 5,17.